

*Darko Tipurić**

GOVOR PREDSEDNIKA HRVATSKOG DRUŠTVA EKONOMISTA NA OTVARANJU 31. TRADICIONALNOG SAVJETOVANJA

Zahvaljujem umjetnoj inteligenciji koja je puno bolje od mene otvorila ovaj skup!

Identitet Hrvatskog društva ekonomista stvoren je u proteklih 31 godinu, posebno ovdje – na savjetovanju u Opatiji. Naša misija je jasna: potaknuti donositelje odluka na svim razinama u Hrvatskoj na kritičko promišljanje sadašnjosti i stvaranje pretpostavki za oblikovanje budućnosti u kojoj će naši ljudi bolje živjeti, država biti efikasnija i institucije razvijenije, a naša se poduzeća inovativno i uspješno natjecati na tržištima.

Dosadašnju povijest Hrvatskog društva ekonomista obilježila su dva predsjednika, profesori Vladimir Veselica i Ljubo Jurčić, koji su uspješno upravljali našom organizacijom u izazovnim vremenima koja su se nerijetko mogla poistovjetiti s plovidbom na uzbibanom i katkad olujnom moru.

Proteklo je deset godina od smrti Vladimira Veselice, velikog erudite i intelektualca, časnog i nadasve dobrog čovjeka koji je svojim djelovanjem i ponašanjem snažno utjecao na važnost i širenje utjecaja društva ekonomista u prvom desetljeću od osnutka.

Ljubo Jurčić je vodio društvo ekonomista u razdoblju u kojem je njegova razboritost i smirenost bila presudna za opstanak i razvoj organizacije. Hvala im obojici na svemu!

Dragi kolegice i kolege, teško je ne početi izlaganje sa zabrinjavajućim podacima koji nisu dalo da ih obilježimo kao demografsku katastrofu, posebno kada promatramo podatke u zadnji pol godine – strmoglavi pad rađanja. U rujnu ove godine bilo je 8 % manje rođene djece nego prošle godine, a čak 18 % nego u rujnu 2020. godine.

To je tema svih tema, pa je govoriti o društvu i gospodarstvu kada nestajemo, iznimno teško, ali moramo – to je naš zadatak.

Male zemlje kao Hrvatska nemaju izbora ako žele imati održive prednosti.

* Prof. dr. sc. Darko Tipurić, predsjednik Hrvatskog društva ekonomista.

1. invencije i inovacije trebaju se snažno poticati u svim sektorima
2. osnažiti industriju kao osnovu nacionalnog opstanka
3. potrebno je ubrzati proces digitalizacije industrije i države na svim razinama
4. pokrenuti brzu i učinkovitu reformu javne uprave, smanjiti birokratizaciju, troškove državnog aparata i razinu korupcije
5. Redefinirati ulogu turističke djelatnosti
6. oblikovati dugoročnu strategiju koja će imati, između ostaloga, okosnicu u djelatnostima zasnovanim na naprednim tehnologijama koje izranjaju iz 4. industrijske revolucije: robotici, biotehnologiji, umjetnoj inteligenciji i primijenjenoj kognitivnoj znanosti.

Važni su nam turizam i trgovina, ali bez stvaranja novih vrijednosti u proizvodnji i digitalnim uslugama, uz demografski oporavak – nećemo moći prosperirati kao nacija.

Nema također ništa bez snažnog odmaka od rentijerske prema stvaralačkoj ekonomiji koji će zahtijevati i promjene u našoj kulturi djelovanja.

Današnja proizvodnja, globalno gledano, potpuno se promijenila. Dodana vrijednost je u istraživačko-razvojnim aktivnostima i dizajnu, a ne u sastavljanju i konačnom oblikovanju proizvoda.

Danas dodanu vrijednost stvaraju inovacije, dizajn, upravljanje dobavnim procesima i postprodajnim uslugama. Rutinski poslovi nadomještaju u procesima automatizacije i robotizacije, kontinuirani razvitak novih tehnologija (npr. kognitivnih sustava i umjetne inteligencije) pomaže mijenjaju načina na koji se organiziraju poslovne aktivnosti. Umjetna inteligencija će dodatno promijeniti sve.

No, za početak – moramo sve učiniti kako bi oporavili hrvatsku industriju i ojačali naš energetski sektor.

To nije lako. Teško se – za sada – možemo uspoređivati s drugima u Europskoj uniji jer smo, prema svim mjerljivim parametrima, na nižem stupnju industrijskog razvoja.

Internacionalizacija je za Hrvatsku točka oko koje se treba okretati cjelokupna ekonomska i industrijska politika s aktivnom ulogom države u stvaranju poticajnog okvira industrijskoga razvoja.

Međunarodna iskustva, saznanja o novim tehnološkim dostignućima, novim i drugim proizvodima i uslugama te globalnim strategijama kompanija koje predstavljaju konkurenciju, unaprjeđuju poslovanje naših poduzeća, time i osnažuju našu ekonomiju.

Potrebna je snažna orijentacija na izvoz i jačanje gospodarske strukture na temelju inovacija i invencija, posebno u industriji i informacijskom sektoru.

Treba nam i rast konkurentnosti. Rast konkurentnosti – tu se svi slažemo – treba biti zasnovan na rastu produktivnosti i kvalitete procesa te proizvoda i usluga hrvatskih poduzeća.

Također, ne treba zaboraviti da zaštita okoliša, klimatske promjene i korištenje obnovljivih izvora energije imaju dubok utjecaj na gospodarstvo.

Prilagodba na klimatske promjene uključuje diversifikaciju izvora energije, poboljšanje energetske učinkovitosti, prilagodbu infrastrukture i gradova te poticanje inovacija i zelenog poduzetništva. Održivo gospodarstvo može pružiti dugoročnu održivost, ekonomski rast i otpornost na klimatske izazove.

Nema prijepora kako tranzicija prema pametnoj, održivoj i zelenoj industriji treba biti osmišljena, koordinirana i vođena kako bi se osnažile djelatnosti u kojima se stvara viša dodana vrijednost i koje imaju potencijal za internacionalizaciju.

Potrebno je u proces korjenitog preoblikovanja industrijske strukture krenuti čim prije. Nemamo previše vremena ako se želimo priključiti najboljima u konkurentskom pozicioniranju na globalnoj sceni.

S druge strane, želim podcrtati kako rezultat nužnih gospodarskih promjena u Hrvatskoj ne smije biti nova verzija predatorskog kapitalizma koja će dodatno raslojiti i uvećati razlike u društvu, nego politika razvoja koja treba balansirati ekonomske, socijalne i ekološke ciljeve. Rast mora imati smisao i svrhovitost. Nije cilj po sebi.

Novi svijet mora postati bolji od onoga u kojemu živimo, a to znači da se ne možemo samo usredotočiti na tehnologiju ili profit, a zanemariti ljude i sredinu u kojoj živimo.

Povrh toga i prije toga, treba se snažno uložiti u demografske politike usmjerene na poticanje nataliteta i zaustavljanje iseljavanja mladih ljudi, ali i u pametnu strategiju useljavanja onih koji će sutra biti naši sugrađani. To je pitanje svih pitanja: ako nema ljudi, nema ni Hrvatske.

Naposljetku, želim istaknuti i važnost vodstva u stvaranju naše budućnosti.

Mračnu stranu vodstva možemo vidjeti ako ga smjestimo u svijet isprepletenosti vladajućih ideologija, struktura moći i utjecaja u nakani dominacije i društvene kontrole.

Moć nije sredstvo, ono je cilj – napisao je George Orwell. U krajnjoj instanciji može završiti kao potpuna prevlast odnosno kao hegemonija: situacija u kojoj članovi kolektiva voljno pristaju na nadmoć vođe, poistovjećuju se s njim, ponašaju

se prema smjernicama koje je on postavio i ne preispituju postojeće strukture organizacijske i društvene moći.

Vodstvo neprestance izranja iz ideologije. Ideologija nije tvorba neovisna o civilizaciji, kulturi, prostoru i vremenitosti i služi legitimaciji dominacije povlaštenih društvenih slojeva. Predstavlja oplovljenje kolektivnog duha oko iluzije koja se doživljava kao istinska zbilja.

Hegemonija i ideologija su dvije strane jedne te iste medalje: sofisticirana sredstva u desubjektivizaciji čovjeka i svođenju na puki fragment nemišljiv izvan kolektivnog bića.

Vodstvo ima i svoju svijetlu stranu. Njegova je uloga u sprječavanju moralnoga posrnuća civilizacije putem odmaka od pohlepe, sebičnosti i bešćutnosti na kojima počiva prevladajuća društvena paradigma. Ono treba mijenjati ljude, organizacije i društvo nabolje: biti snažan pokretač stvaranja i širenja plemenitih vrijednosti i odgovornosti prema budućim naraštajima.

Zajedništvo i ravnopravnost, solidarnost i suradnja, socijalna i organizacijska ravnoteža, smanjenje nejednakosti i društvena korisnost, očuvanje okoliša i interesi svih uključenih trebaju biti važni dijelovi agende upravljačkih elita.

Najbolji čelnici nemaju dvojbi i znaju kako se u životu moraju umjesto nečinjenja, da parafraziram Helen Keller, usuditi na avanturu stvaranja bolje budućnosti.

Dakle, svakovrsni razvitak društva i podizanje nacionalne konkurentnosti uz smanjivanje socijalnih nepravdi i nejednakosti te promocija najviših civilizacijskih vrijednosti u jezgri su svih naših nastojanja više od trideset godina.

Potrebno je mijenjati ljude, organizacije i društvo nabolje: pokušati biti snažan pokretač stvaranja i širenja plemenitih vrijednosti i odgovornosti prema budućim naraštajima.

U Hrvatskom društvu ekonomista stoga želimo ići u korak s korjenitim promjenama u društvu, temeljiti naš rad na povezivanju znanosti i struke i biti neovisni činitelj koji će utjecati na socijalna i gospodarska zbivanja.

To nije moguće bez prilagodbe novom vremenu, većoj fleksibilnosti u organizaciji i radu, uključivanju znatno većeg broja mladih i žena te drukčijem djelovanju primjerenom naraštaju informacijskoga društva.

Naša je zadaća učiniti svijet boljim mjestom danas i sutra, kao i za generacije koje dolaze nakon nas.

Želimo ostaviti zasade u kojima neće biti zadovoljstva osrednjim i nebitnim rezultatima, niti mjerilima i poticajima koji će ohrabrivati prosječnost. Naš je cilj

graditi a ne rušiti mostove, primjerom pokazivati koliko možemo biti ujedinjeni uza sve naše različitosti i osobnosti.

Kritičko propitivanje zbilje je osnova našega djelovanja: neiscrpna snaga koja omogućuje ostvarivanje ciljeva i koja nas najsnažnije međusobno povezuje.

U svijetu isprepletenosti vladajućih ideologija, struktura moći i utjecaja u nakanu dominacije i društvene kontrole, važno je naravno – sačuvati neovisnost.

Potrebni su nam dugotrajni i sustavni napori, disciplina i inovativnost u radu, upornost i htijenje i, ponajprije, želja da možemo mijenjati svijet kako bismo ostvarili iznadprosječno postignuće svih nas, grupno i pojedinačno, kao duhovnu i intelektualnu kategoriju sakupljenog znanja i iskustva te prenošenja istog.

Onkraj izglacanih i suženih pogleda postoji veliki prostor za novu razboritost i imaginaciju.

Dragi prijateljice i prijatelji, dragi kolegice i kolege, dragi kreatori hrvatske budućnosti, želim da 31. tradicionalno savjetovanje Hrvatskog društva ekonomista bude mjesto u kojem ćemo razmijeniti ideje i stavove te zajednički promišljati kako da budućim naraštajima ostavimo bolji ambijent nego što ga mi imamo danas. Naše odlike vezuju se uz ono što smo postigli, a naša sutrašnjica uz spremnost da stvorimo ono što zamišljamo.